

Obisk v ateljeju

Pavle
Zidar

Dolgo sem mislil, da je tihota tista njiva, kjer raste stvariteljska sila samo za besedne asociacije (oziroma metafore) in iz katerih se izvije nov pomen, ki osrečuje svet, četudi le za sekundo ali celo manj.

Tihota – samota.

Zdaj so domala vse tihote in samote, sestre iste sile, zelo preganjane, in povsod, če se že pojavijo, zelo neprijazno sprejete. Danes mora biti vse ozvočeno, vse pod napetostjo tonov in ekranskih slik. Tišine domov in polj so preprosto izumrle kakor dinosavri nekoč, mamuti, kakor nekatere jezerske školjke, močvirske ptice, da, celo nekateri kamni, opažam, so zginili s sveta. Povsod prevladuje zelo zelo močan hrup. Kajti naša zamazanost vesti potrebuje tonsko tenzijo in zvokovne razsežnosti namesto gozdov.

Poezija ni nikjer, kot plod tišine, lepo sprejeta. Ljudje jo odlagajo kot nerazumljivo stvarnost – kot nekaj, kar je zastarelo in ne sodi več k človeku. Izgovarjajo se, da ni kaj razumeti. Kakor da je v poeziji sploh bilo kdaj kaj razumeti? Medtem ko jaz ne morem biti živ ali zaspati, če na večer ne posmukam klasje katerihkoli verzov. Verzi so kakor češmin, sad samote in drugih klavzur samote in tihote. V njih so skriti neskončni pomeni življenja. V njih je praktično vse, kar tako strastno iščemo drugje. Prek verzov najdemo smisel. Oziroma svoj stil življenja.

Seveda pa ni samo beseda hranjena od tihote in samote, ampak ves veliki glasbeni svet (Monteverdi), celoten likovni, barvni obrat... Včasih se mi je zdelo, da moj sošolec, slikar Jaka Torkar, lahko izumlja sence rok na platnu, če sem navzoč in ga pri tem opazujem. Denimo presvete roke Rakovniške device Marije ali Dominika Savia – dalje Boska ali Zelence, tako imenovani izvir Save Dolinke; dalje tančice megel, ki zastirajo modrikasto Martuljkovo skupino. Žal sem se globoko motil. Jaka zori svoje slike v istih klavzurah kot jaz svojo pesem: tihoti... samoti..., v nekakšnem umetnem, večnem poletju, ki je tvorno že, če ima omenjene predznake in dispozicije v sebi.

Ne vem več, kako se je spomnil Zelencev in kač tam.

Mnogò, mnogo kač. In nekega Z., ki ga je prav tam usekala kača, on pa jo je lepo ujel, si jo dal v žep kot ptička in odromal z njo v bolnico po serum. Tam pa so ga dohtarji vprašali, katera neki ga je pičila, Z. pa jo je vzel ven in jo jim pokazal, rekoč: Tale me je...

Tako sem spoznal, da tudi kače ljubijo tišine, ki se iskré.

Jaka je potem nenadoma začutil potrebo, da se mi izpove, kako jo je nekoč ubil – kačo.

Z družino je prišel v svojo radovniško hišico na počitnice, tam pa se je (modras) grel na betonskem pokrovu. Zvit okoli železne rinke. In z rožičkom na glavi, rdečim, sekajočim repom. Vse je nenadoma vedel o njem. Celó to, da je bil modrasica in vdova.

Kar dih mu je zastal, ko ga je gledal. In tudi sedaj, ko je to povedal. (H-hk.)

Če bi ga pustil, je pripovedoval, bi se modras le stegnil z betonskega pokrova do klopcе, kjer bi sedeli otroci – in pičil.

Če bi.

Zato je vzel zašiljen kol in se zasanjani pesmi kače približal, še prej pa odmolil opravičilo – oprostī, mu je dejal, ti in otroci ne morete biti skupaj.

In modras je bil v trenutku mrtev.

V hipu.

Prelepa smrt, je hvalil svoje dejanje. Najlepša; tako rekoč iz občutka sonca Alp v občutek smrtne mrzlosti Alp. Ali preliv skozi filter v neobčutek samega sebe.

Vendar me je bolj od usmrčitve kače prevzemal Jakov ton. In pa tisti njegov nagovorček pred tem, ko se mu je opravičeval za prizadejani filterski občutek v nič.

Zakaj?

Zakaj se je kači opravičil – in zakaj je to isto spet ponovil?

Ali je kača nekako mar še živa?

In šele po tej epizodi mi je zaupal, da ne more slikati, če ni v ateljeju čisto sam, nemoten. Nekakšen tihi modras tudi sam. Šele v tihoti mu sezori predstava o ustih matere božje in svetniku v zrelost božjo. Iz tišine pridejo tiste svetlobe in oblike o nji. Barve, ki so jedro slike.

In tako sem videl, da so slike kot verzi plodovi tišine. Samote. Nekakšno ravnovesje med civilizacijo, ki nas upropašča s svojimi razbojništvī, in kamnom, ki je brez sledu izginil in ki je bil tudi sad zemlje in njene prelepe samotnosti.

Kakšen je bil smisel modrasa ob tem?

Samo kot spomin, ki je izginil – in se znova pojavil?

Mogoče.

Vendar ne samo to. Mnogi se tega in podobnega ne spominjajo več, kot so to isto storili, kar je Jaka... Jaka namreč o tem modrasu pove še nekaj, namreč to, da je tišina, v kateri dozore kače v kače, energija in te potem njen vidni nasledek. Življenje. Zato so faraoni zaprli za sabo grobnice oziroma poti vanjo s tišino iz kač.